

## 2 Sňatečnost

Obyvatelé ČR v roce 2011 uzavřeli 45 137 manželství, o 1,6 tisíce méně než v roce předchozím. V roce 2011 se tak na území ČR konalo nejméně svateb od roku 1918. Intenzita sňatečnosti svobodných dále poklesla, průměrný věk při prvním sňatku se u mužů nezměnil, u žen mírně vzrostl. Intenzita sňatečnosti rozvedených se snížila, průměrná doba mezi rozvodem a dalším sňatkem se nezměnila. Téměř polovina manželství byla uzavřena v letních měsících, nejčastějším dnem v týdnu byla stále sobota.

Z hlediska rodinného stavu je nejvíce sňatků uzavíráno tradičně mezi dvěma svobodnými snoubenci. V roce 2011 se konalo 29 045 svateb (64,3 % z ročního počtu uzavřených manželství), které byly pro ženicha i pro nevěstu jejich první. Dlouhodobě druhou nejčetnější skupinu tvoří sňatky, kdy jsou oba novomanželé rozvedení. V loňském roce bylo takových svateb 6 658, tj. 14,8 %. Následují svazky rozvedené a svobodné osoby, přičemž o něco častější jsou sňatky dosud neprovdané ženy s rozvedeným mužem (4 311 v roce 2011, tj. 9,6 %) než svobodného muže s rozvedenou ženou (4 197, tj. 9,3 %). Ovdovělí opět vstupovali do dalšího manželství ojedinele v řádech stovek případů za rok (475 mužů a 520 žen, z toho bylo 69 manželství uzavřeno mezi ovdovělými). Tyto podíly se v uplynulých letech výrazně neměnily. Z hlediska rodinného stavu tak panuje mezi snoubenci výrazná homogenita, když 79,3 % manželství bylo v roce 2011 uzavřeno mezi osobami stejného rodinného stavu.

Ve srovnání s rokem 2010 ubylo sňatků ve všech sledovaných pořadích (první, druhé, třetí a vyšší), a to jak na straně ženichů, tak na straně nevěst. U žen došlo k relativně většímu poklesu u prvních sňatků, jejichž počet se meziročně snížil o 4 % (z 34 734 v roce 2010 na 33 443 v roce 2011). U mužů byl největší relativní úbytek zaznamenán u druhých sňatků (o 5 % na 9 915). Největší absolutní meziroční úbytky nastaly shodně u obou pohlaví u prvních sňatků.

Tab. 2.1 Sňatky podle pořadí, 2001-2011

	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<b>Počet sňatků celkem</b>	52 374	52 860	57 157	52 457	47 862	46 746	45 137
Sňatky první pro oba snoubence	33 918	34 178	36 247	32 830	30 315	30 095	29 045
- podíl ze všech sňatků (%)	64,8	64,7	63,4	62,6	63,3	64,4	64,3
Sňatky opakované pro oba snoubence	8 233	8 320	9 620	9 132	8 109	7 693	7 368
- podíl ze všech sňatků (%)	15,7	15,7	16,8	17,4	16,9	16,5	16,3
<b>Pořadí sňatku na straně ženicha</b>							
1.	38 841	39 149	41 752	38 038	34 865	34 414	33 371
2.	11 303	11 612	13 087	12 092	10 907	10 417	9 915
3.+	2 230	2 099	2 318	2 327	2 090	1 915	1 851
Podíl prvních sňatků (%)	74,2	74,1	73,0	72,5	72,8	73,6	73,9
<b>Pořadí sňatku na straně nevěsty</b>							
1.	39 218	39 569	42 032	38 117	35 203	34 734	33 443
2.	11 027	11 225	12 782	12 084	10 684	10 149	9 866
3.+	2 129	2 066	2 343	2 256	1 975	1 863	1 828
Podíl prvních sňatků (%)	74,9	74,9	73,5	72,7	73,6	74,3	74,1

Také z hlediska vzdělání jsou v ČR uzavírána manželství většinou homogenní. U sňatků, u nichž byl v roce 2011 znám stupeň vzdělání obou partnerů, bylo 55 % párů se stejným vzděláním a dalších 39 %, kdy se úroveň vzdělání novomanželů lišila pouze o jeden stupeň. Od roku 2005, kdy je na hlášení o uzavření manželství údaj o vzdělání dobrovolný, se zvyšuje podíl snoubenců, u nichž není vzdělání uvedeno. V roce 2011 nebylo vzdělání uvedeno u 3,7 tisíců nevěst a u 3,6 tisíců ženichů, což znamenalo, že homogenitu vzdělání nebylo možné posoudit u 8,5 % manželských párů.

Intenzita sňatečnosti v roce 2011 dále poklesla. Při zachování současné úrovně sňatečnosti svobodných (podle jednovýchodných tabulek sňatečnosti) by do 50 let věku uzavřelo sňatek 53,5 % mužů a 61,0 % žen (v roce 2010 by to bylo 54,9 % mužů a 61,6 % žen). Podíl svobodných v 50 letech věku tak podle tabulek sňatečnosti dále vzrostl, avšak ve srovnání s lety 2008 a 2009 byl nárůst pomalejší.

Vstupní charakteristikou pro výpočet jednovýchodných tabulek sňatečnosti jsou pravděpodobnosti uzavření prvního sňatku, které se ve věkovém intervalu, kdy dochází nejčastěji k uzavírání manželství, během období

2001-2011 poměrně výrazně změnily. Hodnoty maximální sňatečnosti značně poklesly, u žen se navíc přesunuly z věku 25 let do věku 27 let. U mužů byla nejvyšší pravděpodobnost uzavření prvního sňatku ve věku 29 let po celé období 2001-2011 s výjimkou roku 2003, kdy to bylo ve věku 28 let. Pravděpodobnosti uzavření prvního sňatku se v mladších věkových skupinách (do věku nejvyšší sňatečnosti) snížila zhruba na polovinu a tento pokles pokračoval i v roce 2011. Ve věku nad 30 let sňatečnost svobodných žen v roce 2011 mírně rostla, u mužů byl ale zaznamenán další pokles. Ve věku 35 let by při zachování charakteru prvosňatečnosti na úrovni roku 2011 zůstávalo svobodných 59,7 % mužů a 47,1 % žen (v roce 2001 to bylo 42,5 % mužů a 32,7 % žen). Vývoj sňatečnosti svobodných podle věku se odrazil i v hodnotě průměrného věku při prvním sňatku. Ten se podle výsledků tabulek sňatečnosti svobodných v období 2001-2011 zvýšil u mužů o 2,9 roku na 32,2 let a u žen o 2,7 roku na 29,6 let, přičemž oproti roku 2010 se průměrný věk při prvním sňatku u mužů nezměnil, u žen došlo k nárůstu o 0,2 roku.

**Tab. 2.2 Ukazatele tabulek sňatečnosti svobodných, 2001-2011**

	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<b>Podíl svobodných mužů (%) ve věku:</b>							
20	98,9	99,5	99,5	99,6	99,7	99,7	99,7
25	82,7	91,0	91,3	92,5	93,9	94,5	94,5
30	55,8	66,2	66,2	70,0	73,9	75,4	76,2
35	42,5	48,8	48,0	52,8	57,1	58,5	59,7
40	37,2	41,4	40,2	45,1	49,1	50,4	51,7
45	35,1	38,6	37,0	41,9	45,6	46,9	48,2
50	34,0	37,1	35,5	40,4	43,9	45,1	46,5
<b>Prvosňatečnost mužů (v %)</b>	66,0	62,9	64,5	59,6	56,1	54,9	53,5
Průměrný věk mužů při 1. sňatku	29,3	31,0	31,2	31,4	32,0	32,2	32,2
Věkový medián	31,7	34,5	34,2	36,3	39,2	40,5	41,9
<b>Podíl svobodných žen (%) ve věku:</b>							
20	94,7	97,5	97,6	97,9	98,4	98,6	98,8
25	66,6	78,2	78,3	80,9	84,0	85,4	86,0
30	41,2	49,3	48,6	53,4	57,5	59,2	60,8
35	32,7	37,3	36,3	41,2	44,8	46,3	47,1
40	29,6	33,1	31,9	36,8	40,2	41,3	42,0
45	28,3	31,3	30,0	34,8	38,4	39,5	40,0
50	27,5	30,3	28,9	33,9	37,3	38,4	39,0
<b>Prvosňatečnost žen (v %)</b>	72,5	69,7	71,1	66,1	62,7	61,6	61,0
Průměrný věk žen při 1. sňatku	26,9	28,4	28,6	28,8	29,2	29,4	29,6
Věkový medián	27,8	29,9	29,7	30,7	32,4	33,0	33,5

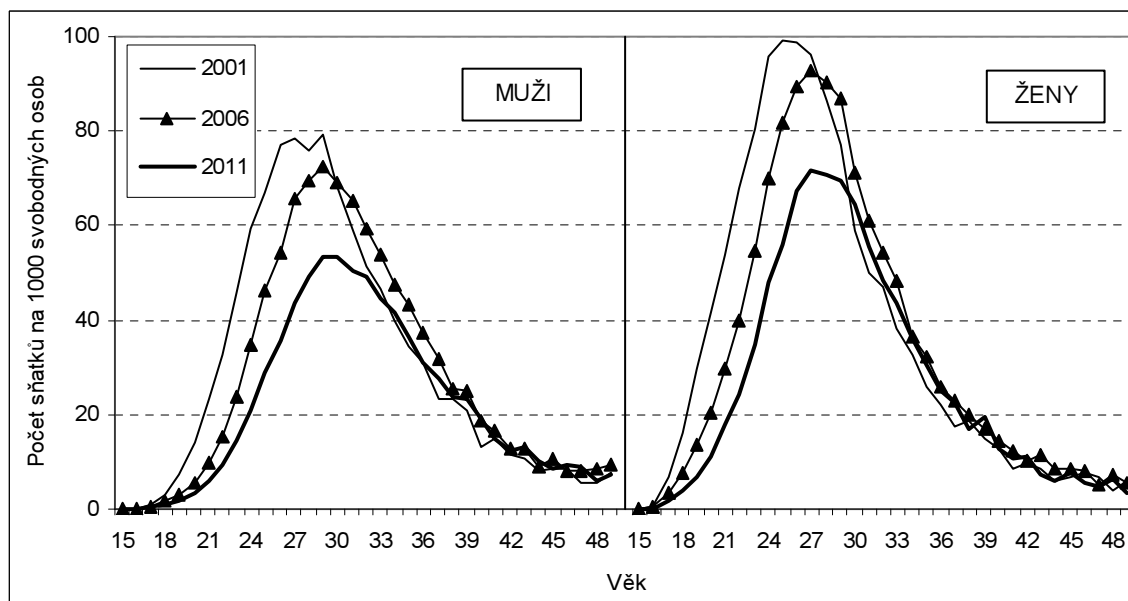
Pozn.: Údaje z jednovýchodných tabulek sňatečnosti.

**Tab. 2.3 Pravděpodobnost uzavření prvního sňatku podle pohlaví a věku (na 1 000 osob), 2001-2011**

Věková skupina	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<b>Muži: 16-19</b>	11,4	5,0	4,6	3,8	2,9	2,8	2,7
20-24	163,9	85,9	82,3	71,5	58,7	52,7	52,1
25-29	324,5	272,5	275,8	242,8	212,5	201,7	194,0
30-34	238,5	262,3	274,3	246,4	226,8	224,8	217,1
35-39	125,6	152,5	162,5	145,0	141,6	137,4	134,0
40-44	56,6	67,3	80,2	72,6	69,6	69,0	67,0
45-49	35,1	43,4	43,9	37,8	41,1	43,5	39,0
<b>Ženy: 16-19</b>	52,5	24,9	24,2	20,6	16,2	14,0	12,2
20-24	297,0	197,5	197,4	173,9	146,0	133,7	128,9
25-29	381,3	370,0	379,2	340,1	315,2	306,8	293,4
30-34	206,7	243,8	253,8	228,5	220,9	217,8	224,9
35-39	94,8	112,5	119,8	107,7	102,9	108,3	109,4
40-44	44,9	55,3	60,1	52,1	45,3	44,1	46,6
45-49	30,2	33,8	41,5	30,4	33,3	30,6	27,6

Pozn.: Údaje z jednovýchodných tabulek sňatečnosti.

**Obr. 2.1 Pravděpodobnost uzavření prvního sňatku podle věku, 2001-2011**



Úroveň opakované sňatečnosti, kterou lze s určitým zjednodušením chápat jako sňatečnost rozvedených, neboť odvodí se na opakované sňatečnosti podílejí minimálně, meziročně opět klesla a dosáhla 36,9 % u mužů a 36,6 % u žen. Pouze tato část rozvedených by tak při současných mírách sňatečnosti uzavřela další sňatek, a to v průměru muži po 7,5 roku a ženy po 7,8 roku od ukončení předchozího manželství rozvodem. Průměrná doba mezi rozvodem a dalším sňatkem již čtvrtým rokem stagnuje, avšak od roku 2001 se zvýšila o 1,5 roku u mužů a u žen o 1,6 roku. Vliv na to má klesající míra opakované sňatečnosti krátce po rozvodu, kdy je sňatečnost rozvedených nejvyšší. S prodlužující se dobou od rozvodu se pravděpodobnost uzavření nového sňatku snižuje, a to shodně u mužů i žen.

**Tab. 2.4 Sňatečnost rozvedených, 2001-2011**

	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<b>Úhrnná sňatečnost rozvedených (%) - muži</b>	43,2	42,5	47,9	44,5	40,4	38,4	36,9
- ženy	41,8	40,9	46,6	44,0	38,9	37,2	36,6
<b>Průměrná doba mezi rozvodem a sňatkem - muži</b>	6,0	7,1	7,3	7,5	7,5	7,5	7,5
- ženy	6,2	7,4	7,5	7,8	7,9	7,8	7,8
<b>Míry sňatečnosti rozvedených podle doby od rozvodu</b>							
<b>Muži: 0-1</b>	6,8	5,2	5,7	5,2	4,8	4,5	4,2
2-3	4,0	3,8	4,1	3,9	3,5	3,4	3,3
4-5	3,1	3,0	3,3	3,0	2,6	2,5	2,5
6-9	1,8	1,9	2,3	2,1	1,9	1,8	1,7
10-19	0,6	0,8	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8
<b>Ženy: 0-1</b>	6,6	4,7	5,3	5,1	4,5	4,3	4,2
2-3	3,8	3,5	4,0	3,5	3,1	3,0	3,1
4-5	2,8	2,8	3,1	2,9	2,5	2,4	2,3
6-9	1,8	2,0	2,3	2,1	1,9	1,7	1,7
10-19	0,6	0,8	1,0	1,0	0,8	0,8	0,8

Pozn.: Průměrná doba mezi rozvodem a dalším sňatkem je vypočtena z rozložení intenzit sňatečnosti rozvedených.

Přestože celkový roční počet sňatků meziročně klesl, sňatků, v nichž byl alespoň jeden ze snoubenců cizinec, mírně přibýlo. Celkem bylo uzavřeno 4 356 sňatků osob s cizí státní příslušností, z čehož 2 384 připadlo na svazek ženy z ČR a cizince, 1 722 na situaci opačnou a zbylých 250 na sňatek dvou cizích státních příslušníků. Téměř v každém 10. manželství uzavřeném v roce 2011 byl alespoň jeden ze snoubenců cizinec. Nejčastěji se jednalo o sňatek Čecha/Češky se státní občankou/občanem Slovenska. Dvojice Čech-Slovenka představují 43 % párů, kdy se občan ČR ženil s cizinkou. Mezi dvojicemi Česka-cizinec bylo 28 % dvojic, v nichž oním cizincem byl občan Slovenska. Na dalších místech se pozice státních občanství u mužů a žen liší. U mužů z ČR byly četnější manželské svazky s ženami z Ukrajiny, příp. z Ruska, české ženy se vdávaly za občany Německa nebo Spojeného království. Sňatky dvou osob cizí státní příslušnosti se z 55 % týkaly příslušníků jednoho státu – nejčastěji šlo o občany Ukrajiny (47), Ruska (31) a Slovenska (13), zbylých 45 % byly z hlediska státní příslušnosti páry smíšené.

**Tab. 2.5 Sňatky podle státního občanství\* snoubenců, 2001-2011**

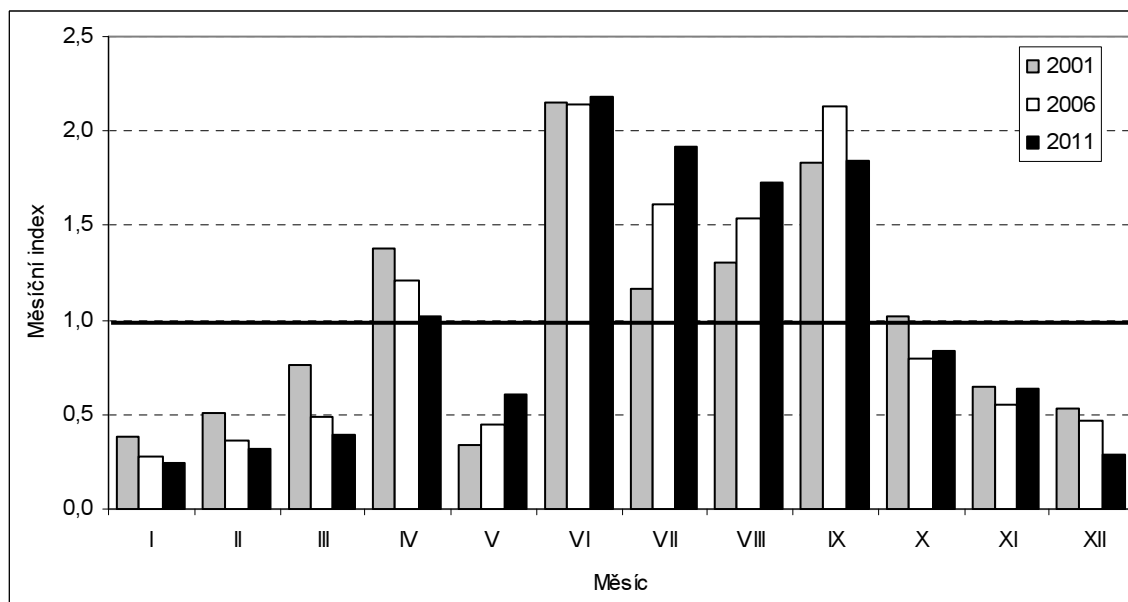
	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011
<b>Sňatky alespoň s 1 cizincem</b>	4 417	4 566	4 969	4 394	4 369	4 324	4 356
- podíl na všech sňatcích (%)	8,4	8,6	8,7	8,4	9,1	9,2	9,7
<b>Sňatky - oba cizinci</b>	54	110	184	160	192	214	250
<b>Sňatky - žena ČR + cizinec</b>	2 672	2 549	2 845	2 585	2 374	2 403	2 384
státní občanství muže: Slovensko	448	612	745	728	616	643	679
Německo	466	239	236	251	256	277	259
Spojené království	171	154	224	263	216	236	238
<b>Sňatky - muž ČR + cizinka</b>	1 691	1 907	1 940	1 649	1 803	1 707	1 722
státní občanství ženy: Slovensko	422	772	843	787	787	733	736
Ukrajina	538	444	432	305	433	370	387
Rusko	139	109	125	93	111	125	121

\* výběr a řazení podle pořadí v roce 2011

Datum sňatku bývá zpravidla dopředu plánováno. Některé měsíce v roce či dny v týdnu jsou oblíbenější než jiné. Nejvíce sňatků se uzavírá v letních měsících. V posledních pěti letech se uzavřela téměř polovina z ročního počtu sňatků během června, července a srpna. Pokud by bylo mezi letní měsíce zahrnuto i září, pak se podíl zvýší téměř na dvě třetiny. V roce 2011 se nejvíce svateb konalo v červnu (8 069 sňatků), následoval červenec (7 334 sňatků) a září (6 831 sňatků). V srpnu bylo v roce 2011 uzavřeno 6 612 manželství. Nejméně oblíbenými měsíci pro vstup do manželství jsou dlouhodobě měsíce leden, únor a prosinec, během nichž se v uplynulém roce průměrně konal jeden tisíc svateb. Až do roku 2001 byl nejméně častým měsícem pro vstup do manželství květen. Jeho obliba se v prvním desetiletí 21. století zvýšila a v roce 2011 byl z hlediska pořadí na 8. místě.

Po přepočtu na stejný počet dnů v měsíci, je index sňatků v měsíci, v němž je uzavírán největší počet sňatků, dlouhodobě vyšší než dvojnásobek průměru (2,2 v červnu 2011). Naopak v zimním období, které je pro vstup do manželství voleno jen zřídka, měsíční indexy nedosahují ani hodnoty na úrovni třetiny průměrného měsíce (0,2 v lednu 2011).

**Obr. 2.2 Sezónnost sňatečnosti, 2001-2011**



Z hlediska týdenní sezónnosti bývá jednoznačně nejvíce sňatků uzavíráno v sobotu. Tento den volilo v roce 2011 jako svatební den téměř 70 % párů, což představuje mírný pokles oproti předchozím rokům, kdy se o sobotách konalo až 75 % svateb. Dlouhodobou oblibu sobot mohou narušit v rámci daného týdne pouze data s výjimečnou konstelací čísel. V loňském roce byl takovým dnem pátek 11.11.2011, kdy do manželství vstoupilo 980 párů, což bylo 5krát více než připadlo na průměrný pátek v celém roce. V tento den bylo uzavřeno 42 % všech listopadových sňatků. Dalším výjimečným datem byla neděle 20.11.2011, kdy bylo uzavřeno 53 manželství, což bylo 7,5krát více než připadalo na průměrnou neděli roku 2011.